

NASLOVNICA

SADRŽAJ

INTERVJU S POVODOM

KRITIKA

MANIFESTACIJE

STUDENTSKA SCENA

[i. Peričić, D. Pekel na zemli](#)[i. Nikčević, S. Pekel na zemlji kao iznimna predstava](#)[i. Kučinović, T. Pekel na zemli ili sve je moguće](#)[i. Kovačević, S.: intervju s izvođačima Pekela na zemli](#)[i. Vasiljević Gogolj, N. Kabanica](#)

ESEJI

IZ STRUKE ZA STRUKU

IZDAVAČKA DJELATNOST

Srđan Kovačević

kovacevic.sssrdan@gmail.comIntervju sa studentima, izvođačima *Pekela na zemli* (Denis Peričić) Ninom Pavlekovićem i Filipom i Nikšom Eldanom

Pekel je putokaz kako afirmirati lutkarstvo u Hrvatskoj

Kada i kako se rodila ideja za odabir upravo ovoga teksta? Čime ste se vodili prilikom njegova odabira?

Filip Eldan: Pisca znamo osobno, a ideja da radimo prema tekstu Denisa Perišića sinula je Nikši i meni isprva u obliku ginjolske predstave, međutim tekst je sugerirao jedan drukčiji pristup. Tekst je užasno zanimljiv i vrlo lutkarski. Iako Denis tekst nije izvorno pisao za lutkarsku predstavu, mi smo u njemu pronašli puno lutkarskih elemenata. Ono što je velika šteta jest to da tekst nažalost nikada nije izvođen, a dobio je nagradu Marin Držić, tako da tekst ima užasno velike kvalitete i jako velike potencijale. Mi smo to prepoznali, svidio nam se i krenuli smo raditi s jako velikim entuzijazmom.

Kako se složio postojeći ansambl?

Nikša Eldan: Mi smo zajedno na klasi i znamo se, a zapravo je tome malo dikičiralo i to što je tekst na kajkavskom, dakle trebalo je uzeti ljude koji su s kajkavskim O.K., kojima je to prirodno. Nama trojici je prirodno i nekako je zapravo normalno da smo se tako složili. Naravno da su tu još i druge okolnosti kao npr. da funkcioniramo zajedno dobro, da se znamo jako dobro i da smo imali zajedničku ideju što s tim. Eto tako se složio ansambl te predstave.

Jeste li sami radili na predstavi ili je ansamblom dirigirao i određen autorski tim?

Ninoslav Pavleković: Zajedno s nama su naravno na tome radile i naše profesorice Tamara Kučinović i Ljudmila Fedorova, ali smo dosta vremena mi sami radili doma i po raznim prostorijama na Akademiji, no naravno da su one dosta pridonijele svemu tome.

Nikša Eldan: U principu radili smo onako kako je organizirana nastava taj semestar, iako smo mi čak i semestar prije krenuli raditi na tom tekstu. Nastava je organizirana tako da studenti sami radi sve: lutke, dramaturgiju, režiju... Sve u principu rade studenti sami pod mentorstvom profesora. Mi smo imali tu sreću da su nam mentorice bile Tamara i Ljudmila koje su prepoznale našu ideju i samo nas usmjeravale i pomagale nam maksimalno da

se ta ideja ostvari.

Koji su najveći problemi na koje ste naišli prilikom rada na predstavi?

Filip Eldan: Najveći problem bio je onaj koji smo si sami zadali, a to je da ćemo raditi lutkarsku predstavu bez lutaka, bez scenografije i bez kostima. To je zapravo bio najveći problem. Pronalaženje rješenja iz sebe, iz tijela bila je dosta velika problematika koju je trebalo riješiti. S druge strane, naravno da problema bude i kod teksta u dramaturškom smislu, iako mi nismo puno mijenjali tekst. Mi smo čak u tekstu prepoznali jako zanimljive didaskalije koje smo ostavili, koje govorimo, koje igramo. To nam je rješenje omogućilo da što lakše savladamo ove prepreke što nemamo lutke, da se više bavimo animacijom dijelova tijela i da nađemo više rješenja iz prostora.

Nikša Eldan: Ovo što je u samom pitanju nazvano kao „problem“... Da, to jest problem, jer uvijek kad nešto radiš imaš problem, ali koliko je to problem zapravo i nije problem, nego je više izazov i mogućnost, jer to što smo si mi izabrali da ćemo raditi bez lutaka otvorilo je neke potpuno nove svjetove u otkrivanju tijela u lutkarstvu, otkrivanja zvuka, prostora i lutkarskog načina razmišljanja. Eto, koliko god da to je problem, toliko i nije problem.

Naveli ste kako tekst izvorno nije pisan za lutkarsko izvođenje, no da ipak postoje određeni dijelovi u kojima ste prepoznali lutkarstvo. Koji su to dijelovi?

Filip Eldan: Ima jedna zanimljiva didaskalija koju je Denis napisao, da bi bilo dobro da se ispod scene provede fontana pa da iz pada pada kiša. Dakle, to je apsolutno nemoguće, dobro možda je moguće da imamo ne znam koliko novaca ili na trgu Ante Starčevića, ali upravo zbog takvih njegovih naputaka, prepoznali smo mogućnost animacijskog razmišljanja i proveli ga, nadam se.

Kako publika vidi ovu predstavu? Shvaća li da je to lutkarstvo ili misli da je predstava glumačka?

Filip Eldan: To je kazališno djelo i vrlo je teško kod publike koja nije lutkarski obrazovana u ovom profesionalnom smislu očekivati da ona shvati da je to lutkarski način razmišljanja, niti to treba tražiti. Međutim to nije ni bitno, to mi znamo, ali ljudi prepoznaju lutkarske elemente. Zapravo prepoznaju, da.

Koliko je hrvatska publika, a koliko je hrvatsko lutkarstvo spremno na ovakav tip lutkarskih predstava?

Nikša Eldan: Što je najbolje, ja mislim da je spremno, zato što tome svjedoči to da se predstava i igra, da je predstava dobro prihvaćena, čak i kritika ju je prihvatila vrlo dobro, tako da ja mislim, dapače, da publika žudi za takvim teatrom.

Ninoslav Pavleković: U Bugojnu smo dobili nagradu van kategorije, baš iz razloga što se ljudima sviđelo.

U izvornoj je ideji predstava trebala biti igrana ginjolima. Što vas je navelo da igrate dijelovima tijela, bez kostima i scenografije?

Filip Eldan: Tu neku bubu nam je bacila Tamara kad smo predložili tekst kao predložak za završni rad, iako ni nama nije bila daleko. Jest da je taj neki entuzijizam počeo s tom ginjolskom idejom, ali prevladala je ipak ova druga ideja bez lutaka i mislim da smo odabrali puno bolji put. Jest da je bio tmovitiji, ali se isplatilo.

Što mislite kako bi izgledala predstava da ste ju radili s ginjolima. Bi li bile moguće sve ove stvari koje ste ovdje napravili igrom svijetla i sjene i sl.?

Filip Eldan: Mislim da bi svakako bile moguće, samo na jednoj potpuno drukčijoj razini i cijela bi predstava bila potpuno drukčija. Međutim, mislim da je sad zapravo i suvišno o tome govoriti, jer nismo uzeli tu varijantu, no zgodno je razmisliti kako bi izgledala. Možda bi se mogla napraviti jedna ginjolska pa da usporedimo jedan klasičan lutkarski pristup i ovaj naš.

Predstava je nedavno i ekranizirana. Koliko, po vama, lutkarstvo dolazi do izražaja na mediju kao što je televizija za razliku od kazališnog izvođenja? Ima li to kakvog utjecaja na izvedbu i prijem predstave?

Nikša Eldan: Apsolutno je neusporedivo, nažalost, ali to je tako dok se snimaju kazališne predstave. Naravno da nije isto kada imate direktan doticaj dok gledate uživo. To je prije svega vrijedno. Vrijedno je za nas, jer je arhivirano na HRT-u i postoji kao dokaz da postoji i jednog dana će postojati kao nekakav trag, dokument. Dakle s te strane je apsolutno vrijedno. Kažem, doživljaj sigurno nije isti, iako je po meni vrlo uspješno i snimljen i vrijedan.

Je li za ekranizaciju predstave bilo potrebno intervenirati u dotada postojeću formu, to jest jesu li bile potrebne određene preinake?

Nikša Eldan: Naravno, već samim time što nije bilo kontinuiteta, nego je sve raskadrirano. Sve je zapravo adaptirano tako da bi to bilo moguće snimiti, jer mnoge se sjene na kameri ni ne vide, neke scene u mraku se nisu vidjele pa je to trebalo i tehnički nekako izvesti. Tu je dosta, u tom tehničkom smislu, napravio profesor Šarić, kako bi snimanje uopće bilo izvedivo. U sjenama je na primjer pojačano svjetlo koje se na kameri ne vidi, ali da se gleda kao predstava vidio bi se izvor svjetla, mi kao animatori koji se tu ne smiju vidjeti itd. I kao što sam rekao raskadrirano je, znači nema tog kontinuiteta tako da je i predstava izgubila te nekakve međuprostore, skratila se te izgubila nekakve kopče i vezice koji su riješeni drugim medijem – kamerom.

Nakon što ste vidjeli ekranizaciju biste li što promijenili u načinu snimanja ili ubacili nekakve druge kadrove?

Filip Eldan: Meni je užasno teško o tome nešto govoriti, jer u tome nisam profesionalac. Mislim da smo za to vrijeme koje smo imali, s timom s kojim smo snimali i s profesorom Šarićem napravili dobar posao. Mislim da smo izvukli najbolje što smo mogli u tim okvirima, ali svakako da nije isti doživljaj. To apsolutno ne.

Je li lutkarstvo, prema vašem mišljenju, u dobrom ili lošem stanju u Hrvatskoj?

Nikša Eldan: Evo po meni je baš ova predstava zapravo nekakav dokaz i putokaz na to kako afirmirati lutkarstvo u Hrvatskoj. Čini mi se da studenti s Umjetničke akademije imaju tu sreću da imaju dvopredmetni studij i da mogu i jedan i drugi medij kombinirati, spajati i zapravo tražiti taj neki put glume i lutkarstva zajedno. To je između ostalog i jedna ideja kojom smo se mi vodili pri radu na *Peklu*, a što se tiče situacije – svi znamo da nije bajna. Mislim da je put u afirmaciju lutkarstva upravo taj. Spoj jednog i drugog i da ljudi, ne samo kao publika, nego i kao profesija prepoznaju lutkarstvo kao jedan plus i kao jedan umjetnički ravnopravan medij samoj glumi.

Često se zna čuti stereotip da je lutkarstvo za djecu. Ima li u tome istine? Koji je najčešći stav o tome u Hrvatskoj?

Filip Eldan: To je taj problem koji profesorica Livija Kroflin stalno spominje u gotovo svim svojim javnim nastupima. Lutkarstvo nije umjetnost samo za djecu, dapače, zapravo je nastalo kao umjetnost za odrasle, ali sad to i nije toliko bitno. Mislim da je bitno reći da upravo iz ove oaze lutkarstva na osječkoj akademiji mi studenti imamo priliku da promijenimo te stvari. Imamo, hvala Bogu, ljude i profesore koji nas u tome podržavaju i usmjeravaju i koji se sami trude pokrenuti upravo tu scenu za odrasle. Evo, Tamara Kućinović, naša viša asistentica, s petom je godinom napravila diplomsku predstavu „Kabanica“ prema Gogoljevoj pripovijetki, što je jedna jako dobra lutkarska predstava za odrasle. Mislim da je to već jedan dobar put da se u Osijeku počne afirmirati lutkarstvo za odrasle.

Nikša Eldan: Ja mislim da ovdje nema puno prostora tom nekakvom samosažaljenju nas lutkara, ili budućih lutkara, nego dapače, ja mislim da trebamo biti sretni da ćemo vjerojatno u nečemu biti pioniri.

Što je bolje/lakše/zabavnije? Gluma ili lutkarstvo?

Ninoslav Pavleković: Ovisi o materijalu na kojem se radi. Nije to sad radi li se o glumi ili lutkarstvu, nego je to stvar materijala, nekakvog načina rada, žanra, pa čak i do toga s kojim ljudima radiš na predstavi bila ona glumačka ili lutkarska.

Utječu li vještine stečene lutkarstvom na glumu, to jest pomaže li vam lutkarstvo na određen način u igri? Može li se primijeniti jedno na drugo?

Filip Eldan: Apsolutno. Pogotovo danas. Glavna razlika između glume i lutkarstva je u tome što se u lutkarstvu ipak bavimo nekim instrumentom. Bilo to naše tijelo, bila to neka lutka ili materijal, a da bismo uopće savladali to nešto potrebna je vještina. Zapravo, nije ni u glumi puno drukčije... To je vještina savladavanja samoga sebe, savladavanje svojih misli, svojih radnji. Mislim da je taj proces učenja glume kroz lutkarstvo i lutkarstva kroz glumu fantastičan, jer jedno može biti metafora za drugo i to je fenomenalno. Jedno može protumačiti drugo.

Što je to, osim poznavanja lutkarskih tehnika, što razlikuje glumca-lutkara od glumca?

Filip Eldan: Jako zanimljivo pitanje. Ima tu neka ta, čini mi se, svijest o sebi kao nekome tko daje život nekom predmetu, u tom trenutku biću. Mislim da je to ta nekakva mogućnost da se odaljiš od sebe i vidiš se izvana. Puno stvari čovjek nauči kroz to i bolje vidi samoga sebe u prostoru. To je zapravo vrlo moralna djelatnost.

Možda i u smislu korištenja rekvizite?

Nikša Eldan: Da, možda. Sigurno je da će lutkar-glumac, ne bih rekao bolje, ali drukčije od samog glumca, možda zanimljivije pristupiti radu s rekvizitom. Možda ne. Možda će to otići u krivo, ali sigurno da mu je to plus u tom nekakvom razmišljanju o predmetu kao o metafori. Već samim tim rad s rekvizitom donosi puno više od pukog realizma na sceni. Lutkaru rekvizita nikad nije samo ono što ona je, nego je ona još puno više toga i u tom smislu je to jedno bogatstvo koje lutkar-glumac ima.

Ima li posla za glumce-lutkare i prepoznaju li se studenti UAOS-a na tržištu?

Nikša Eldan: Ima ih puno sad po lutkarskim kazalištima i dječjim kazalištima i nekako kazalištima općenito i na filmu i prema tome ja mislim da trebamo biti zadovoljni s mogućnošću posla i čini mi se da polako naši poslodavci prepoznaju i osjećaju školu i glumce-lutkare. Ja sam tu vrlo optimističan. Naravno da nije lako i da se treba boriti, ali to je tako. Mislim to je općenito situacija u državi takva s poslovima i zapošljavanjem, ali ja čak i u tom kontekstu smatram da glumci i lutkari trebaju biti sretni.

Filip Eldan: Da i ne govorim da ima puno današnjih profesionalaca koji su izašli iz ove Akademije i koji su uspjeli i vani upisati stručne studije usavršavanja upravo iz lutkarstva. Mislim da je to jedan jako dobar put na ovom europskom tržištu, iako zapravo ne volim riječ tržište, europskoj mogućnosti rada na toj umjetnosti.

Imate li na kalendaru već zabilježene datume za nove izvedbe ili projekte?

Filip Eldan: Slijedi gostovanje u Bialystoku u Poljskoj, nakon toga Kotar fest, koji su organizirali bivši studenti osječke Akademije i negdje u devetom mjesecu Baška Voda. To su tri zasada nadolazeće predstave koje ćemo igrati. Jako se veselim Poljskoj.

Što je za vas *Pekel na zemli*?

Ninoslav Pavleković: Za mene osobno je to nešto što imam sa svoja dva najbolja prijatelja i nešto što je zbližilo nas troje da postanemo najbolji prijatelji. To je neko naše zajedničko blago.

Nikša Eldan: Apsolutno potpisujem sve ovo što je rekao Nino i dodajem da je *Pekel* i nešto što nam je otvorilo razne mogućnosti i prilike da igramo, da se pokažemo, da sudjelujemo. Mislim da je najvrijednije od *Pekla* što imamo to što se naš rad isplatio.

Filip Eldan: Sama tematika teksta je borba sa svojim vlastitim demonima, svojim vlastitim nedoumicama, borba vjere, nevjere... *Pekel* je zapravo borba. Konstantna borba. Lijepa borba.